

Omzien in verwondering

Letterenmensen houden natuurlijk de blik ferm vooruit gericht. Dat spreekt voor zich, want zó ben je opgeleid aan de VU. Je bent dynamisch en staat midden in het leven, zelfs als je het verleden bestudeert, zoals de (kunst)historici en de archeologen. Je bent jong, of misschien wel een krasse knar, maar je wilt nog steeds wat. Zo ziet althans het beeld dat de VU - en de Letterenfaculteit met haar - uitdraagt over Nederland. Het VU-leesplankje staat op affiches en op de Amsterdamse tram 5 (met halte VU). Bovendien heeft de VU de griffioen als huisstijl ingevoerd. Het fabeldier prijkt niet alleen op het briefpapier, maar hangt ook levensgroot aan de gevel van het hoofdgebouw. De advertenties van de VU in 'onze bladen' melden dat deze tijd om een Vrije Universiteit vraagt. Ze bevatten ook slogans waarin tegengestelde begrippen verpakt zitten: 'voor hoogvliegers die ook diepte zoeken, en voor onderwijs dat ook boven wijs is'.

Dat er nu - ondanks al deze vooruitstrevendheid - toch wordt teruggekeken, komt omdat er een nieuw blad is: dit blad, speciaal bestemd voor alumni. 'Alumnus' is een mooi latijns woord dat '(pleeg)kind' of 'telg' betekent. Dat gebruiken we nu voor wat we vroeger

'oud-studenten' noemden. Er is dus voldoende reden om een frisse duik te nemen in het verleden: het verhaal van een faculteit die haar onschuld verloor.

In de afgelopen tien tot vijftien jaar zijn de studentenaantallen gegroeid, maar het docentenkorps is gekrompen. Er zijn medewerkers en hoogleraren met pensioen of VUT gegaan. Enkelens zijn helaas overleden. De gaande mensen zijn lang niet allemaal vervangen door nieuwe gezichten. Veel docenten zijn er nog. De haardossen zijn grijzer en de gelaten gegroefder geworden. Maar wie nu, zo'n dikke tien jaar na zijn of haar afstuderen, over de koffiepunten van de 8e of 12e etage dwaalt, zal er nog diverse oude bekenden tegenkomen. En de koffie heeft ook nog diezelfde, uitmuntende smaak, maar is tien cent duurder geworden. Dat de groep docenten geen grote wijzigingen heeft ondergaan, ligt aan allerlei bezuinigingsmaatregelen. Die zijn hard aangekomen. In 1985 werd de Letterenfaculteit van de VU geaaschaafd (op veel plaatsen een beetje eraf) in de bezuiniging die door Deetman als 'Taakverdeling en Concentratie' werd gepresenteerd. In 1987 kwam diezelfde minister met zijn 'Selectieve Krimp en Groei'. Daarbij was de groei bij Letteren zó selectief, dat hij onder de microscoop nog onvindbaar bleef. En de krimp deed behoorlijk pijn. Dat krijg je, als er aan je gevraagd wordt het dorre hout te snoeien en als je tegelijkertijd financieel verplicht wordt in het levende hout te snijden. Toen het budget van de faculteit op de studentenaantallen gebaseerd werd, kon er nóg eens zwaar bezuinigd worden (1990). Hierbij legde, onder meer, de hele studierichting Fries het loodje. Het Fries aan de VU is niet wegbezuinigd omdat het slecht was, maar omdat het weinig studenten trok.

Gelukkig is het niet alles armoe wat de klok slaat. De faculteit is hechter geworden. De studierichtingen zijn dichter naar elkaar toegekropen. Dat betekent dat een student gemakkelijk onderdelen uit andere letterenstudies kan volgen. Shoppen heet dat. Er zijn vanuit dat gegeven diverse nieuwe, 'vrije' studierichtingen ontstaan. Die combineren onderdelen van drie of vier traditionele studierichtingen tot een nieuw en soms voor Nederland uniek studiegebied. Daartoe behoren 'Vergelijkende Kunstwetenschap: Woord & Beeld' (Algemene Literatuurwetenschap, talenstudies, Kunstgeschiedenis), 'Oudheidkunde' (Geschiedenis, Archeologie, Griekse, Latijnse en Semitische Talen en Culturen) en Algemene Letteren (ex-VSL). Veel studies sluiten beter aan op de arbeidsmarkt doordat ze praktijk- of arbeidsmarktgerichte studievarianten hebben ontworpen. Met een krappe beurs wordt zo geprobeerd de Letterenfaculteit van de VU aantrekkelijk en slagvaardig te houden. Mede door de nieuwe studierichtingen lukt dat heel aardig.

Studierichtingen bestaan bovendien niet meer. Je studeert bij de opleiding Engels of bij de opleiding Duits. Dat komt door de WHW: de nieuwe 'Wet op het Hoger onderwijs en Wetenschappelijk onderzoek'. De inhoud van onderwijs en examens wordt voor iedere opleiding apart vastgesteld in een onderwijs- en examenreglement. De opleiding Frans aan de VU kan dus, bijvoorbeeld, heel andere studieonderdelen bevatten dan dezelfde opleiding in Utrecht of Groningen.

Sinds kort moeten de docenten 'examen' doen, en wel in de onderdelen onderwijs en onderzoek. Bij elke onderzoeksgroep en opleiding wordt eens in de vijf jaar gecontroleerd of het onderzoek voldoende kwaliteit